

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 27 Juli 1913. N°. 1853.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 95, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer f —.30. Aanvragen en vermelding van leedgaven f —.12 per regel.

„o God, ... mijn God“.

En dat ik inga tot Gods altaar, tot den God der blijdschap mijner verheuging, en U met de harp love, o God, mijn God.

Psalm 43 : 4.

Het verscheelt zoo, hoe men bij het aanspreken van den hoogen God zich in zijn eigen ziel voelt.

Voor velen is dit aanspreken van den levenden God in 't gebed iets zeer gewoons. Ze hebben er nauwelijks eenige merkbare gewaarwording van. Als ze geroepen worden om voor een hoog heerschappij onder menschen, en met name voor een Koning te verschijnen, dan voelen ze zich gespannen en zien er tegenop; ja, soms geraken ze dan bij 't spreken geheel in de war, en kunnen niet uitspreken wat ze op 't hart hebben. Daarentegen, als ze voor den hoogen God verschijnen en Hem in 't gebed toespreken, dan is er van verlegenheid of beschaamdheid veelal geen de minste sprake, en het „Heere God“, of „onze Vader die in de hemelen zijt“, schiet hun als van zelf over de lippen, maar al te vaak zonder eenige aandoening van ontzag of van heilighen eerbied.

Dit verklaart zich daaruit, dat ze God niet zien, en in hun gedachteeloosheid geen den minsten indruk van zijn majesteit op zich voelen inwerken. Ze worden onder het bidden door Gods majesteit niet aangegrepen, en zeggen straks Amen, zonder ook maar even te gevoelen dat ze bij den hoogen God geweest zijn.

Voor al de gewoonte van saam bij onze maaltijden te bidden, werkt die onaandoenlijkheid in de hand. Meer dan eens betraft ieder er zichzelf op, dat men vormelijk heeft mee gebeden, zonder dat de ziel ook maar de zwakste aandoening van des Heeren hoogheid ontving. Mystieke zielen, zich hieraan ergerend, gingen er dan ook niet zelden toe over, nu en dan het gebed aan tafel liever na te laten, om aan die stuitende onaandoenlijkheid te ontkomen. Wie voorgaaf in 't gebed licht hier minder onder, maar vooral zoo er geen voorbeeld is, en een ieder voor zichzelf zachtjes biddt, is de heilige stemming voor het gebed zoo vaak zoek.

Nu ligt in deze getemperde aandoenlijkheid althans een element van nederbuigende goedheid onzes Gods. Ware het toch, dat we bij elk gebed onder den vollen indruk van Gods hooge majesteit geraakten, zoo zou maar al te dikwijls het gebed ons op de lippen besterven. Gods majesteit is zoo onmetelijk groot en hoog, dat de enkele gedachte, hoe een klein, nietig schepsel gelijk wij zijn, — minder dan een druppel aan den eemmer, of een stofje aan de weegschaal — zich onderwilt om dien Almachtigen God aan te spreken, en dan ook maar te onderstellen, dat Hij luistert wil naar de nietigheden van ons nietsbeduidend leven, zoo verbijsterend kan werken, dat wie wel waarlijk telkens onder den overstellenden indruk van Gods hoogheid kwam, tenslotte geen woord zou durven uitspreken. Alleen nederbuigende genade maakt ons dan ook 't bidden mogelijk. Zooals de geleerde onder de wijzen der menschen, als een klein kind hem aansprekt, doet wat hij kan om zulk een kind op zijn gemak te zetten, en zoo lief mogelijk naar 't kleine schepsel te luisteren, ja, zoo 'a hulpeloos kind zelfs helpt en hem voorziet, wat hij antwoorden moet, — zoo doet ook God de Heere met ons. Hij lokt de vrijmoedigheid tot het bidden in ons uit, en biddt door den Heiligen Geest in ons voor, om ons 't stemmen van ons gebed mogelijk te maken. Zelfs mag gezegd, dat bij meer gevorderd geestelijk leven en na waarachtige bekeering de vrijmoedigheid van 't wedergebooren kind Gods om zijn Hemelschen Vader toe te spreken, ten slotte tot zulk een intimiteit leidt, dat de biddende vaak vrij tot den Almachtigen, dan tot zijn medemenschen spreekt. Vandaar de gewoonte, om God den Heere zelfs met den tweeden persoon in 't enkelvoud toe te spreken, gelijk dit nog in Engeland, in Frankrijk en in Duitschland plaats grijpt, en vroeger ook bij ons 't geval was.

Bij ons ging dit te loor, doordien het vroeger du en dijn in onbruik raakte, en door gij en u vervangen werd. Ongetwijfeld een verlies voor de intimiteit van het gebed. Enkelien voelden zich hierdoor dan ook zoo gehinderd, dat ze in het gebed met je en jou hun God begonnen aan te spreken, iets wat stellig goed bedoeld was, om een ontsane leemte aan te vullen, maar om de te groote plathheid toch allerminst aanbeveling verdient.

Maar al ging dit warmere in den toon voor ons verloren, de nederbuigende genade bleef toch, en nog dagelijks ondervinden

we het zelf, hoe onze God ons telkens weer, niettegenstaande onze kleinheid en nietigheid, tot het gebed vervrijmoedigt. Ja, sterker nog, hoe Hij zelf ons gedurig uitlokt om tot de kleinste nietigheden in ons eigen zieleleven voor zijn Majesteit bloot te leggen.

Die twee nu: van den éénen kant dit stil eerbiedig opzien tot Gods hooge Majesteit, en van den anderen kant, dat vrijmoedig en zeer intiem met onzen God in het gebed verkeeren, drukt de Schrift uit in de zoo veelzeggende samenvoeging van het „o God!“ en „mijn God!“

O, God! Is de uitroep van stil ontzag. Die uitroep vloekt ons als vanzelf over de lippen, zoo dikwijls we het zielsoog naar boven opheffen, en ook maar even onder den indruk van zijn duizelingwekkende groothed geraken. Dan is 't een opzien in ontzetting. Uiting geven aan den indruk dien Vondel zoo diep gevoelde toen hij zijn: „Wie is 't die zoo hoog gezeten!“ uitsprak. Dat: o, God! het is de volle zielsklank der aanbidding. Het is het zoo diep getroffen en zoo overmachtig zijn aangegrepen door Gods allesovertreffende hoogheid en groothed, dat de ziel geen woorden vinden kan, om uit te spreken wat ze ondergaat, en daarom niet anders kan uitspreken dan een bewonderenden uitroep. Een enkel: o, God!

Dat is, als we het zoo zeggen mogen, uiting van de afstootende gewaarwording. Die gewaarwording brengt te wege, dat we ons voor Gods Majesteit als terugtrekken, ter aarde nedervallen en de oogen sluiten; en ons als voor Gods verblinden majesteit verbergen. Zoo overkomt 't ons, gelijk we 't van Gods engelen lezen, dat ook zij met hun vleugelen 't aangezicht dekten, daar de moed ook hun ontzoon, om Gods majesteit te durven aanstaren. Oas sluiten van de oogen en ons vouwen van de handen, evenals ons nedernielen in 't gebed, drukt nu altoos dezelfde gewaarwording uit. Het is dan deze nietigheid en geringheid, die zich voor de majesteit van den Almachtigen in het niet voelt wegzaken.

Doch juist hier nu ligt het onderscheid tusschen wat de onbekeerde en wat de vrijgekochte des Heeren ervaart.

De onbekeerde komt nog niet verder dan tot het: o, God!, maar wie in Christus zijn versoening vond, doet aanstands na dit: o, God! dat hem nederwerpt, dien tweeden toon weerklinken van 't: „mijn God!“, en hiermee begint de aantrekkingskracht te werken, die de middelpuntvliedende kracht der aanbidding steeds te boven komt, en een teederder innigheid en intimiteit voor de ontzetting, die door Gods majesteit wordt tweegggebracht, in de plaats doet treden.

In het „o, God!“ der zichzelf verliezende aanbidding geraakt de ziel van God af, maar in het „mijn God!“ dat er dan aanstands op volgt, werkt nu geheel omgekeerd de aantrekkingskracht, komt 't „nabij God zijn“, en ontplooft zich de zielsinnige gemeenschap. Dat „mijn God!“ is dan 't mysterie.

Onbegrijpelijk, dat die Onelidige, dat die hooge God, dat eeuwige Wesen, die alles te boven gaande Majesteit, zich met mij, nietig wezen als ik ben, inlaat, om mij denkt, in al mijn noodden ingaat, en luistert wil tot naar de nietigste zuchten die uit mijn hart oprijzen. En toch, zoo is 't dan, Hij is Koning van 't Heelal, over alle zinnen en starren swaait hij zijn Goddelijken scepter. Heel deze wereld houdt Hij in zijn hand. Alle volken en naties leidt Hij naar zijn hoog bestel. En als ik dan b.v. door eigen vergeetachtigheid een voor mij belangrijk schriftstuk verloren heb, en ik bid dat God 't mij doe terugvinden, dan drukt dit: „mijn God!“ uit, dat die hooge God van zulk een niets in mijn leven toch volledige nootie wil nemen, en nu 't zoo beschikt, dat mijn hand zich als vanzelf uitstak naar de plek waar dit schriftstuk school.

En zoo in letterlijk alles, alsof, zij 't met den diepsten eerbied gezegd, die hooge God niet anders te doen had, dan voor mij, nietige creatuur, te zorgen.

De heilige kunst is dan maar, om uit de vertroosting en de intimiteit van 't: „mijn God“, gedurig weer in de aanbidding van 't: „o, God!“ terug te keeren, en nooit het zuiver evenwicht te verliezen dat de aanbidding en de intimiteit in de heilige harmonie der vroomheid vereenigt.

DR. A. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvaangen: van N. N. te N. 10, door middel van den heer J. T. Visser. Dringend verzoeken wij den vrienden, onzen scholen te willen denken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter. Kootwijk.

Officiële Berichten.

Classis Breukelen.

De classis Breukelen zal D.V. veraderen Donderdag 21 Aug., te Breukelen, ten 9 1/2 ure. Punten voor het agendum inzenden voor 10 Aug. bij eerstondergetekende.

Namens den kerkeraad der Geref. Kerk van Breukelen, Dr. R. VAN DE KAMP, Praeses. R. SANDERS, Secretaris. Breukelen, 22 Juli 1913.

Kort verslag van de vergadering der classis Alkerk, gehouden te Werkendam 19 Juni 1913.

Art. 1. De voorzitter der roepende kerk Dr. Pontier van Waardhuizen opent de vergadering, laat zingen van den Morgenzang vers 3 en 4, en leest 1 Petri 5: 1-11 en gaat voor in gebed. Daarna wijft hij een woord van dankbare herinnering aan 't werk van Dr. Goedbloed, die zoo meedeelde ook in den classicaal arbeid. Vooris spreekt hij zijn blijdschap uit, dat Dr. van der Zanden voor 't beroep naar Herwijnen bedankte, met den wensch dat, kon 't zijn, hij ook voor Gameren bedanke.

Art. 2. De credentiebrieven worden nagezien en in orde bevonden. 't Moderamen zal bestaan uit Dr. Pontier, voorzitter, Dr. de Jong, assessor, Dr. de Jonge, scriba.

Art. 3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en vastgesteld. De assessor spreekt hierna een woord van blijdschap over 't blijven van Dr. Pontier in de classis, waar hij gemeend heeft voor 't beroep naar Herwijnen te moeten bedanken.

Art. 4. Ingekomen stukken: a. Van de kinderen van wijlen den Eerw. heer K. de Geus; A. van den scriba der Partic. Synode behorende 't besluit van de synode aangaande 't protest van J. V. te W.; c. van den scriba der Partic. Synode inzake een door de synode gedane beoorming; d. in verband hiermee een schrijven van de deputaten tot oefening van het verband tusschen de Geref. Kerken en de Theol. Facult.; e. van br. de R. te W. voor kennisgeving aangenomen, omdat de zaak door hem behandeld, eerst ter kerkeraad dient te worden besproken.

Art. 5. Ouderoork art. 41 D.K.O. Van een enkele kerk worden verblifdende mededeelingen gehoord; aan de kerk van M. wordt advies gegeven, terwijl de kerk van N. de classis hartelijk dankte voor de eer haar overleden predikant bewezen. Tot consulent begeert en verkrijgt zij Dr. Bosch. De kerk van W. A. geeft kennis van een toegepaste tweede trap van censuur.

Art. 6. Rapport wordt uitgebracht door deputaten tot uitschrijven van een classicaal Zendingstag. Waar deze om bijzondere reden den 21n Pinksterdag niet werd gehouden, zal zoo mogelijk nu 21 Kerstdag daarvoor aangewezen worden. Van de gehouden Part. Synode wordt door deputaten rapport uitgebracht. Naar aanleiding hiervan wordt over de benoeming besloten, dat de classis zich houdt aan art. 112 van de handelingen der synode te Zwolle. Deputaten van den Evangelisatiearbeid brengen verslag uit. Uit alles blijkt, dat Heerlen dringend steun van noodde heeft. Wat betreft het colportagevraagstuk, wordt in dezen aan de deputaten volmacht gegeven om naar eigen inzicht te handelen.

Art. 7. Benoemd worden: deputaat Evangelisatiearbeid, Dr. de Jonge; correspondent van de classis Alkerk, Dr. Bosch; deputaten ad examina, Dr. Bosch, Dr. de Jong, Dr. de Jonge; kerkvisiteatoren, Dr. Rennes, Dr. de Jonge sec.; Dr. Pontier; kerken tot approbatie van de attesten, Nieuwendijk en Alkerk; terwijl de overige deputaten worden gecontinueerd.

Art. 8. De collecten worden gead. In het volgende kwartaal zal moeten gecontinueerd voor Evangelisatiearbeid en Theol. Faculteit.

Art. 9. Vacature-beurten: Meenwer: 22 Juni, Dr. de Jonge, 6 Juli, Dr. de Jong, 20 Juli, Dr. Pontier, 3 Aug., Dr. Rennes, 17 Aug., Dr. v. d. Zanden, 31 Aug., Dr. Bosch, 14 Sept., Dr. de Jong; Giessen-Rijswijk: 22 Juni, Dr. Pontier, 13 Juli, Dr. Rennes, 3 Aug., Dr. v. d. Zanden, 24 Aug., Dr. Bosch, 14 Sept., Dr. de Jong.

Art. 10. De kerk van N. doet verblifdende mededeeling omtrent het pensioen der predikant-weduwe door haar zelf geregeld, en verkrijgt ontfanging van de bijdrage in de kosten van art. 13.

Art. 11. Bij de rondvraag worden enkele zaken behandeld betreffende genaboude kerken.

Art. 12. De volgende vergadering zal D.V. gehouden worden te Alkerk 18 Sept. 's morgens 9 1/2 uur. Roepende kerk is Werkendam A.

Art. 13. Deze vergadering gehouden in 't nieuwe kerkgebouw te Werkendam A, waar de classis een recht hartelijk en gul onthaal ten deel viel, werd geloten door den voorzitter, nadat de assessor met dankzegging geëindigd had.

Op last der classis:

P. H. DE JONGE, scriba.

Kort verslag der vergadering van de classe Gorinchem, gehouden 16 Juli 1913.

Namens de kerk van Hardinxveen opent Dr. Kaptein de vergadering met het doen zingen van Ps. 119: 3, 't lezen van Openb. 3: 1-13 en gebed.

Alle kerken zijn weltevast vertegenwoordigd. Een kerk heeft een broeder diaken afgevaardigd; gehoord de redenen, verkrijgt deze broeder ken-

stem. Een andere kerk kon maar een afgevaardigde zenden. Er is een instructie. In het moderamen nemen zitting Dr. Kaptein als praeses, Dr. Lindeboom als scriba, Dr. Bouwman als assessor.

De praeses spreekt een hartelijk woord van welkom tot Dr. Steinhart, die na zijne ongesteldheid weer ter vergadering mag zijn; waarvoor Dr. Steinhart dank zegt.

De notulen worden gelezen en onveranderd goedgekeurd. Mededeeld wordt, dat deze classicale vergadering vervroegd is wegens het vertrek van Dr. Milo naar Kollum. Ingekomen stukken zijn er niet.

Rapport wordt uitgebracht van de laatst gehouden vergadering der particuliere synode van Z. Holland ten Z. Naar aanleiding daarvan komt ter sprake: a. de toezegging van bijdragen door de particuliere synode aan de kerk van Hardinxveld. De synode is bereid f 50 te geven, als de classe Gorinchem f 100 bijdraagt. De classe staat dit bedrag toe; b. het instellen van een commissie tot onderzoek naar de tractementen van de dienaren des Woords. De commissie wordt gevormd uit de dienaren des Woords Kaptein en Lindeboom en de ouderlingen De Beste van Noordeloos, Van Houwelingen van Giessen-Oudekerk en Van Mourik van Schoonewoerd.

Alnu komt aan de orde het voorstel ter regeling van de uitgaaf eener classicale Kerkbode. De classe besluit tot proefneming. Zoo mogelijk 1 Oct. zal de Kerkbode verschijnen. De commissie, die de zaak tot dusver regelde, wordt gecontinueerd en tevens voorloopig benoemd tot commissie van redactie.

Voorts volgt de behandeling van het verzoek der kerk van Vianen om actie van ontslag van Dr. Milo wegens zijn beroep naar Kollum. Deze actie wordt verleend.

Dr. Milo brengt rapport uit van inning van collecten voor het weeshuis te Middelbarnis.

In plaats van Dr. Milo wordt benoemd tot deputaat van de kerkvisitatie Dr. Zwiers; Dr. Lindeboom wordt nu in plaats van Dr. Zwiers secundu. Verder worden in plaats van Dr. Milo benoemd tot deputaat inning collecten weeshuis ouderling Scherpenseel, tot deputaat regeling der vacature-beurten Dr. Lindeboom en tot secundus-deputaat art. 19 K.O. Dr. Bouwman.

Bij het onderzoek naar art. 41 K.O. worden eenige adviezen verstrekt. Meerkker verkrijgt advies inzake betoeping van een dienaar des Woords en daarbij nog eens te trachten, zich met de kerk van Noordeloos te combineren.

De kerkeraad van Vianen vraagt en verkrijgt als consulent Dr. Steinhart van L. Kemond.

De vacature-beurten worden geregeld als volgt: Giessendam, Dr. Kaptein, Hardinxveld, Dr. Lindeboom, Meerkker, Dr. Zwiers, Noordeloos, Dr. v. d. Vlies, Langerak, Dr. L. v. Vianen, Dr. Bouwman.

Aan de classen Dordt en Gouda zal hulpdienst in vacaturebeurten verzoekt worden.

Ten slotte wordt bij monde van den praeses op hartelijke wijze een broederlijk woord gericht tot den vertrekkenden dienaar des Woords W. L. Milo, terwijl de classe hem toezigt Ps. 121: 4. Dr. Milo spreekt daarop een woord van dank. Daarna vindt lezing der korte notulen plaats en wordt de vergadering met dankzegging van Dr. Milo geloten.

Namens de classe,

Dr. W. H. BOUWMAN, h. t. assessor.

Buitenland.

Duitschland. Strijd in de Gemeenschappen tegen de valsche heiligsaleer.

Elk jaar houden de Gemeenschappen een Pinksterconferentie te Wernigerode. Dit jaar werd er op de conferentie een andere toon aangelegden als men gewoon was daar te hooren. In de Glaubensgeschiedenis kwam daarover een bericht voor, door een Gemeenschapsman geschreven. Deze vergadering stond onder den invloed van den 81-jarigen Elias Schrenk. Dit kwam al aanstands uit bij de openingrede van directeur Haarbeck, naar aanleiding van Jesaja 57: 14 en 15. „Verhoogt de haan, verhoogt de haan, bereidt den weg, neemt den aanstoot tot den weg mijns volks. Want alsoo zegt de Heere en Verhevene, die in de eeuwigheid woont, en wiens naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien die eens verblijzelen en nederigen geestes is, opdat ik levend make den geest des nederigen en opdat ik levend make het hart des verblijzelden“. Hij kwam er tegen op, dat de gemeenschapsbeweging zich als een seker eiland in het vermodderend meer van het volksleven beschouwde en daarbij geen medegevoelend, bootsvaardig hart had voor de elende in de kerk en het volksleven. Hij nam als voorbeeld, dat een geloovig predikant uit een gemeente in het Westen hem er over geklaagd had, dat in zijn gemeente het aantal doopsbedieningen van 240 tot 100 teruggegaan was. Daarop zelde hij: „Mogen wij nu zelfvoldaan en gerust toelaten en zeggen: dit gaat ons niet aan? Met weemoed klaagde spreker: „Wij hebben tegenwoordig geen volkskerk meer, maar nog slechts een staatskerk“. Met heiligen ernst wees hij er op, dat de Gemeenschappen zich schuldig moesten gevoelen voor hare eigene zonde en voor de zonden des volks; de bekeering moet van het huls Gods uitgaan. Het was gemakkelijk om

van zich zelve als van tempelen des Heiligen Geestes te spreken en veel te roemen in de inwoning des Geestes. Daarbij haalde hij de geheele phraseologie der Gemeenschapsbeweging der laatste jaren aan. Maar hoe zou het zijn, zoo sprak de voorzitter, als de Heere in ons midden kwam? Kunnen wij dan nog zoo spreken wanneer wij oprecht zijn? Heb ik ledige begrippen en spreekwijzen of geestelijke werkelijkheid?

De predikant Israel van Berlijn betoogde uit Hand. 4, dat er tegenwoordig nog wel dezelfde wonderen kunnen geschieden als de genering van den lamme, maar bij waarschuwing tegen dweepseleke, onware wonderzucht. Wonderen komen niet voor als zij gezocht worden, maar als vrucht van het inwendige leven bij ootmoedige en stille menschen.

Bij de discussie hoorde men merkwaardige diogen. Schrenk sprak openlijk uit: „Bij het lezen van het thema: „de krachtige werkingen van den H. Geest in de eerste Christelijke gemeente“, had hem zekere beklemheid aangegrepen. God wilde met zijn volk vooruit, maar de gemeente kon zich niet in de gehele waarheid laten leiden. Een der beletselen lag in de leer. Reeds in 1850 was men in deze achteruit gegaan. Als voorbeeld nam hij pastor Blumhardt.

Toen hij in 1858 dezen, algemeen als gezond „Gelastes und Wundermann“ bekend, in zijn badplaats „Boll“ bezocht, vond hij een man die door dames omswemd en bewierookt werd. Zijn hoorders wilden slechts in het licht vroolijk zijn, maar niet als de toehoorders van Johannes den Dooper boete doen en het gehoorde in een daad omzetten. Op die manier werden ook verscheidene herstellingsoorden tot uitspanningsplaatsen verlaagd. Hoe kwam men daartoe? Men had den eenigen reddingsweg over Golgotha niet betreden en was niet als bootsvaardig geloovige op Golgotha gebleven; daardoor is men op denkbeeldige hoogte gestegen. Nu is het zoover gekomen, dat ook ernstige gekerken sekere vrees voor den Heiligen Geest gekregen hebben, sedert men in de laatste tien jaren gerien heeft, dat erge afvalligen en vleeschelijken zaaengaan met een spreken van het vervuld worden met den H. Geest en met de verzekering, die vervulling ontvangen te hebben.

Op dezelfde manier werd ook door andere woordvoerders gesproken. Het is te hopen, dat hetgeen op de conferentie uitgesproken werd, doordringt in alle Gemeenschapsafkningen.

Engeland. Pogingen tot vereeniging van de Schotsche Vrije kerk met de Staatskerk.

Reeds jaren lang is er een streven om de Schotsche Staatskerk met de Gemeenide Vrije kerk te vereenigen. Nu zijn in de laatste week van Mei de algemeene vergaderingen of synoden van beide kerken veraderd geweest. De Schotsche Staatskerk droeg het comite, dat zij voor het tot stand komen der vereeniging benoemde, op, niet alleen de onderhandelingen voort te zetten, maar ook een zoodanige schets te ontwerpen voor een kerkorde, als reeds werd aangeduid in een memorandum dat in de algemeene vergadering was voorgelezen. Dit nieuwe stuk moest dan aan de volgende algemeene vergadering worden voorgelegd, met het doel, het over te leggen aan de Gemeenide Vrije kerk. Op die manier werd uiting gegeven aan de overtuiging, dat de gevoende besprekingen niet geleerd hadden, dat er zoodanige verschillen tusschen de twee kerken bestaan, dat eene vereeniging daardoor uitgesloten zijn zou.

Toen bovengenoemd memorandum van het comite der Schotsche Staatskerk in de algem. vergadering der Vrije kerk werd besproken, zelde de predikant Dr. Archibald Henderson, dat hij overtuigd was, dat het voor zijn kerk onmogelijk was de tegenwoordig geldende kerkorde der Staatskerk te aanvaarden, en dat men zich nooit vereenigen zou met deze kerk, wanneer de geestelijke vrijheid van de kerk van Christus, waardoor deze alleen aan Hem onderworpen is, gevaar liep of gebonden werd. Het memorandum was echter door de mannen der Staatskerk aangeboden als eene poging om de opvattingen van de Vrije kerk met betrekking tot de geestelijke vrijheid in het gewij te komen.

De op te stellen kerkorde moest het daarom duidelijk laten uitkomen, dat de kerk het recht heeft haar eigen huishoudelijke regelingen te maken, haar eigen belijdenis op te stellen of te herzien, en dit alles te doen zonder daarvoor de toestemming te behoeven van het parlement. De kerk moest haar eigen gerechtshoven hebben en de burgerlijke rechtbanken mogen geen zeggenschap hebben over de kerk in zaken van de leer en de tucht. In al die dingen behoort de uitspraak van de kerkelijke gerechtshoven (Courts) voor een einduitspraak gehouden worden.

De hoogleraar Martin betoogde, dat de Staatskerk zich genield betoonde had het bepalen van de autonomie of zelfregering der kerk te aanvaarden; hij meende dat dit een stap was die van grootmoedigheid en moed getuigde.

Dat de vereeniging van beide lichamen spoedig wel tot stand zal komen betwijfelen wij, al gingen ook enkele Nederlanders naar Schotland in de verwachting, aldaar de vergaderingen te kunnen bijwonen, waarop de vereeniging der twee kerken een voldongen feit worden zou.

Frankrijk. Meer vrijheid van beweging voor de kerken.

Wij deelden reeds mede, dat de kerken in Madagascar gesteld zijn onder de wet op scheiding van kerk en staat, die sedert 1905 in Frankrijk van kracht is. Dat dit werkelijk een